

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.н. Вяра Красиминова Славянска,
Висше училище по агробизнес и развитие на регионите – гр. Пловдив,

на дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“
по ПН 3.8 Икономика (Икономика и управление по отрасли)

Автор: Олга Георгиева Игнатова, докторант в катедра „Икономика и управление по отрасли“ към Стопански факултет при Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Тема: МОДЕЛИ НА ПУБЛИЧНО-ЧАСТНО ПАРТНЬОРСТВО КАТО БАЗА ЗА ИНТЕЛИГЕНТЕН РАСТЕЖ

Научен ръководител: проф.д-р Албена Вуцова

Участвам в състава на научното жури съгласно заповед на Ректора на СУ «Св. Климент Охридски» № РД 38-374/04.06.2018 г.

Актуалност и значимост на проблема, целесъобразност на поставените цели и задачи

Актуалността и дисертабилността на избраната тема е несъмнена, при това е ясно осъзната от докторантката, видно от убедителната обосновка в увода на разработката. Въпреки че ПЧП са познати отдавна като инструмент за взаимодействие между общините, правителствата, бизнеса и гражданите и от години са обект на значителен (предимно практико-приложен) интерес, все още се наблюдава явен дефицит на научните изследвания по проблема, особено в контекста на интелигентния растеж. Тъй като, от една страна, ПЧП намират място в почти всички сфери на икономическото развитие и формират сериозен дял от БВП, а от друга страна са налице индикации за недостатъчна ефективност на функциониращия понастоящем модел, важно е да се търсят по-удачни подходи за обединяване усилията на държавата и бизнеса за решаване на стратегически проблеми с различна значимост.

Високата степен на осмисляне актуалността на проблема и неговото научно и практико-приложно значение е в основата на правилното формулиране на целта и конкретните задачи, разработени в дисертацията.

В контекста на формулираната теза, че „настоящите национални административно-правни модели на ПЧП в България не са достатъчно ефективни“, докторантката съвсем обосновано насочва вниманието си към необходимостта от тяхното усъвършенстване, с оглед подобряване на практическата им приложимост като средство за реализиране на интелигентен икономически растеж.

Изхождайки от хипотезата, че „въвеждането на нови елементи в ПЧП (технологичен трансфер на нови знания и умения и гражданско общество) би създадо условия за интелигентен икономически растеж“, авторката дефинира като основна изследовател-

ска цел „да се анализират съществуващите национални и чуждестранни практики за ПЧП и да се предложи дизайн на усъвършенстван административно-правен модел, който да спомогне за постигане на интелигентен растеж на българската икономика” (стр. 9). Във връзка с постигането на целта се поставят три изследователски задачи.

Считам, че избраната методика на изследване (исторически метод, сравнителен метод и анализ на случаи) е подходяща за разглежданата проблемна сфера и позволява доказване на формулираната хипотеза, постигане на поставената цел и решаване на дефинираните задачи.

Кратка аналитична характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е разработен в общ обем от 197 страници, от които 8 страници са приложения, 23 страници - списък на използваната литература и 3 страници - списъци на съкращенията, таблиците и фигурите. Илюстративният материал включва 16 таблици и 12 фигури. В структурно отношение дисертацията включва увод, пет глави и заключение, които следват логиката на поставената цел и последователността при решаването на изследователските задачи.

Уводът представя концептуалната рамка на изследването, която включва всички необходими реквизити – актуалност и значимост на темата, предмет и обект на изследване, цел и задачи, теза, хипотеза, методология и възприети ограничения. Това полага добра основа за провеждане на успешно и качествено изследване.

Първа глава „Изследване и анализ на съществуващите модели за публично-частното партньорство, които водят до устойчив икономически и/или интелигентен растеж в европейски контекст” е предназначена да синтезира и анализира фундаментални теоретични постановки, касаещи същността, значението, основните форми и модели, историческото развитие, успешните практики на ПЧП в световен план и особено техните предимства пред останалите инструменти за постигане на интелигентен икономически растеж. Важен акцент е открояването на спецификата при функционирането на научните паркове като специфична форма на ПЧП. Задълбоченият теоретичен анализ води ясно към заключението, че ПЧП са важен стратегически инструмент, съответстват на икономическите и социалните потребности на всяко общество, имат универсална приложимост (в почти всички икономически сектори) и непрекъснато се развиват, следвайки различни модели в зависимост от законодателните, нормативните и финансовите условия на конкретната държава.

Във *втора глава „Теоретични основи за интелигентен растеж”* обект на внимание е интелигентният растеж – дефиниция, цели, развитие, принципи, значение за социалния и икономически живот и т.н. Достига се до заключението, че интелигентният растеж е тясно свързан с иновациите и трансфера на технологиите и че ПЧП е един от факторите за постигането му.

Трета глава „Основни фактори, създаващи среда за ПЧП като основа за интелигентен икономически растеж” представя факторите, допринасящи за изграждане на

подходяща среда за реализация на ПЧП проекти, стимулиращи интелигентния растеж, в т.ч. законодателна уредба, административна уредба, финансова среда, технологичен трансфер, гражданско общество. На основата на идентифицирани дефицити и ограничения в партньорството между публичния и частния сектор, се аргументира необходимостта от засилване на разбирателството и диалога между тях и се очертава необходимостта от усъвършенстване на съществуващия модел на ПЧП за целите на интелигентния растеж.

Четвърта глава „Усъвършенстван националноприложим административно-правен модел за публично-частно партньорство“ има ключово значение за дисертационния труд, тъй като в най-висока степен съдейства за постигане на основната му цел. Тук се представя разработването на концептуален модел на публично-частно партньорство в Р България (на основата на добра практика в Холандия – т.нар. „диамантен подход“), базиран върху взаимната връзка и съвместно действие на три основни фактора - технологичен трансфер, триъгълник на знанието и модел на тройната спира. Солидно аргументирайки се докторантката заключава, че само посредством активно включване на гражданското общество и университетската инфраструктура (технологичния трансфер) е възможно да се създаде база за интелигентен растеж и повишаване устойчивостта на икономиката.

В пета глава „Изследване на конкретни случаи на ПЧП като потенциал за интелигентен растеж“ се извършва апробиране на разработения модел в „София Тех Парк“ АД и „Софийска вода“ АД, с цел да се потвърди положителния ефект от включването на гражданското общество и научните структури като партньори в ПЧП. На базата на кратък анализ на тяхната ефективност са разгледани възможностите за приложение на усъвършенствания модел и ефектите върху развитието на двете ПЧП. В резултат на проведеното изследване се обобщава, че прилагането на модела ще разшири функцията на университетите (научно-изследователските центрове), ще предостави възможност за по-широко включване на гражданското общество в управлението и реализирането на ПЧП проектите, и в крайна сметка ще се изградят нов тип взаимоотношения между публичния и частния сектор. Това ще осигури висока добавена стойност и ще стимулира изграждане на конкурентноспособна и интелигентна икономика.

Заключението аргументира изпълнението на поставените изследователски задачи, водещо до постигане на основната цел, и представя доказателства за потвърждаване на формулираната хипотеза. Синтезират се обобщения на постигнатите резултати и се очертават насоки за бъдеща работа и изследвания в областта на ПЧП.

Оценка на дисертационния труд

В обобщение, дисертационният труд представлява комплексно изследване, съответстващо на изискванията към такъв вид научна разработка, и са налице достатъчно основания за висока оценка предвид на:

- удачно подбрана проблематика с безспорна значимост в научно и най-вече в практическо отношение - необходимост и възможности за усъвършенстване на ПЧП като фактор за реализиране на интелигентен икономически растеж;

- много добра аргументация на концептуалната рамка в увода на труда (макар и нуждаеща се от известно прецизиране) - от актуалността и значимостта през обекта и предмета на изследване, теза и хипотеза, цел и задачи до възприетите ограничения в изследването;

- стройно и логично структуриране на цялостното дисертационно изследване в съответствие с решаваните в него задачи;

- демонстрирани способности за откриване и анализиране на нерешени проблеми, за систематизиране и оформяне на значими научни тези, за обобщаване и синтезиране на изводи (в края на всяка глава);

- апробиране на разработения модел и формулиране на ценни заключения с потенциална ползност за държавни институции, частни фирми и организации, научно-изследователски институции, структури на гражданското общество;

- понятно представяне и коректно интерпретиране на гледните точки на множество известни чуждестранни и наши автори, същевременно и на собствени виждания и заключения;

- демонстриране на много добра осведоменост и висока степен на познаване състоянието на проблема - видно от обширната библиографска справка, включваща 332 информационни източника, релевантни на разглежданата проблематика;

- използване на разбираем и същевременно терминологично издържан стил на изложение, включително прецизно оформяне на труда в техническо отношение.

Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

В автореферата Олга Игнатова е систематизирала приносите, които счита, че има в теоретичен и практико-приложен аспект. Разработеният дисертационен труд определено допринася за развитието и обогатяването на съществуващото знание в областта на икономическия растеж, чрез предлагане на идеи за оптимално моделиране на процеса на публично-частно взаимодействие. Приемам посочените приноси като значими за науката и практиката и отговарящи на реалните резултати и постижения в изследователската работа на докторантката, като откроявам следните по-съществени от тях:

1. Извършен е обхванен теоретичен обзор в областта на ПЧП и интелигентния икономически растеж, и на основата на критичното осмисляне на различни концепции и гледни точки, е идентифицирана необходимостта от иновативни решения в предоставянето на продукти и услуги от обществен интерес.
2. Извършен е анализ на добри ПЧП практики в Европа, САЩ и Канада, въз основа на които са идентифицирани основни фактори и критерии за успешна реализация на ПЧП и за постигане на интелигентен растеж на икономиката.

3. Обоснована е необходимостта от разработването на модел за ПЧП, предназначен да повиши неговата ефективност в България чрез изграждане на успешни партньорски взаимоотношения с представители на университети и гражданското общество.
4. Разработен е модел за ПЧП, на основата на адаптирането на класически модели, методи и подходи (т.нар. „диамантен подход“, прилаган в Холандия), и при отчитане спецификата на българската икономическа среда.
5. Практическата полезност на разработения модел е аргументирана чрез апробиране в два национални ПЧП проекта - „София Тех Парк“ АД и „Софийска вода“ АД.

Предвид високата оценка, която давам на дисертационните приноси и резултати, считам че разработката определено представлява интерес и би била от полза за редица заинтересовани страни – представители на правителството, бизнеса, университетите (научноизследователски институции) и гражданското общество в страната.

Публикации по дисертационния труд

Олга Игнатова е приложила 4 броя публикации по изследваната тематика, в т.ч. 1 научна статия (публикувана в американско списание) и 3 научни доклада (2 от които представени на научни форуми в чужбина). Считам, че тези публикации представят реално постиженията на докторантката и са достатъчно представителни, за да ги огласят пред академичната общност и заинтересованите професионални кръгове от практиката.

Лично участие на докторантката

Убедена съм, че проведеното дисертационно изследване е изцяло лично дело на докторантката, съответно формулираните приноси и получени резултати са нейна лична заслуга.

Автореферат

Авторефератът е подготвен според изискванията и достоверно възпроизвежда съдържанието на труда в синтезиран вид. Разработен е в обем от 52 страници и включва пет части, отнасящи се до общата характеристика, структурата, съдържанието, приносите и публикациите по дисертационния труд.

Критични бележки и препоръки

Към съдържанието на дисертационното изследване нямам съществени забележки. В същото време, без да оспорвам значимостта на постигнатите резултати и очевидните достойнства на разработката, бих препоръчала на докторантката:

- 1) Да прецизира заглавията на главите и параграфите (на места стила е твърде „учебникарски“);
- 2) Да балансира разработката в структурно отношение (например, втора глава не би следвало да съществува самостоятелно, а би могла да се включи като параграф в първа глава).

Въпрос

Извън съмнение е, че включването на университетите и гражданското общество като партньори е повишило качеството на услугите, предоставяни от двете изследвани ПЧП. Това достатъчна аргументация ли е за универсална приложимост на предложения модел? Има ли някаква специфика и при какви условия може да се очаква най-висока ефективност?

Заклучение

Представеният за рецензиране дисертационен труд има характер на завършено научно изследване, посветено на особено важен изследователски проблем с практико-приложно значение и определено представляващо интерес не само за академичната общност, но и за професионалната практика. Неговото съдържание е показателно за многообхватно познаване на специализираната литература и научните постижения в конкретната област, както и за притежаването на качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване. Съответните научно-теоретични обобщения, методически и практически решения са представени с необходимата компетентност, задълбоченост, системност и научно-емпирична аргументация. В дисертационния труд се съдържат научни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, Правилника на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ и специфичните изисквания на Стопанския факултет.

Предвид гореизложеното, с убеденост давам своята положителна оценка за проведеното изследване и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’ на Олга Георгиева Игнатова в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика (Икономика и управление по отрасли).

06.08.2018 г.

Рецензент: /Проф.д.н. Вяра Славянска/